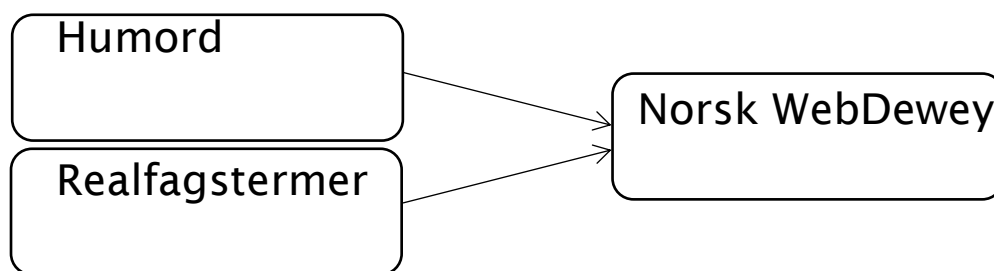

**Kunnskapsorganisering i ulendt terreng:
Mapping av Humord og Realfagstermer
mot norsk WebDewey / ved Grete Seland
HumSam frokostmøte 12. juni 2015**

Introduksjon
Testmapping
Mapping 1-2-3
Utfordringer
Katalogdataene
ISO og EDUG
Konklusjon

1 **Hva er et begrep?**
Uttrykk og innhold i naturlig språk vs. i kunnskapsorganisering

2 **Mapping** = en aktivitet hvor det etableres **relasjoner mellom begreper** i to ulike kontrollerte vokabularer. Man mapper fra et **kildevokabular** og finner korresponderende begreper i et **målvokabular**. Mappingene kan betegnes med følgende **relasjonstyper**: =EQ, ~EQ, BM, NM, RM (jfr. punkt 20).

3 **Humord: Tesaurus med innførsler bestående av foretrukken term + BF, TT, OT, UT, RT, DF**

Hørselshemning

BF Hørselsnedsettelse

Hørselssvekkelse

Hørselstap

Hørselsvansker

TT Helse

OT Funksjonshemning

UT Døvhet

RT Hørselsforstyrrelser

Hørselshemmede

DF Betegnelse for en tilstand av fullstendig eller delvis tap av evne til å oppfatte eller forstå lyder <Wikipedia>

4	Realfagstermer: emneordsliste med innførsler bestående av enkeltstående emneord og emnestrenger + BF (synonymer) Herbivorer BF Planteetere Algoritmer Algoritmer : Historie Algoritmer : Populærvitenskap
5	Mappingens nytteverdi: ● sluttbrukere (søk på tvers av samlinger) ● indekserere (koblede vokabularer › bedre verbal inngang)
6	Testmapping – formål: 1) Etablere prosedyrer for konsistent mappe-praksis 2) Skaffe grunnlag for testing av verktøyet ccmapper
7	Eksakt ekvivalens - Humord Match mellom kildebegrep og begrep i klassebetegnelse: Offentlige opptredener =EQ 791 Offentlige opptredener Match mellom begreper, men ikke mellom termer: Koinegresk språk =EQ 487.4 Koine (hellenistisk gresk)
8	Overordnet mapping - Realfagstermer Flymagnetiske data BM 538.78 Magnetiske undersøkelser
9	Tre-trinns-rakett for mapping: Trinn 1) Begrep: hva betyr X? Humord: Samarbeid (hva er inkludert/ekskludert i det begrepsmessige innholdet for termen?) Realfagstermer: Symmetrigrupper (krever fagkunnskap)

10 Trinn 2) Mappingkandidater: hva kobles til hva?

Hvor i Dewey finner jeg motstykket til et gitt begrep fra kildevokabularet? Tematikken «overalt» vs. «ingensteds»

Tobakk: «overalt» - botanikk, etikk, religion, jordbruk, menneskelig toksologi, produksjonsteknologi, toll, smugling osv.

Spesifikke termer: «ingensteds» - Symmetrigrupper, Prinsipalkomponentanalyse, Reaktive mellomprodukter osv.

LCSH-mappinger i amerikansk WebDewey kan være til hjelp, f.eks. Koronamasseutbrudd på 523.75 Chromosphere and corona.

11 Trinn 3) Relasjonstyper: hvordan uttrykke mappingen? Hvilken relasjonstype skal vi bruke?

Differensiering av relasjonstyper ved 1-flere-mappinger:
Sjel =EQ 128.1 Sjelen
Sjel BM 218 Mennesket (registeroppslag: Sjelen)

Skillet mellom **eksakt og tilnærmet ekvivalens**:
Arbeidsvandring =EQ eller ~EQ 331.127 Arbeidskraftens mobilitet

Tilsvarende problemstillinger for andre par av relasjonstyper, f.eks. ~EQ vs. BM og BM vs. RM.

Håndtering av begreper i her-noter (EQ) og inkluder (BM).

Hva kan verktøyet ccmapper hjelpe oss med?

Foreslå mappingkandidater og vise kontekst i kilde/mål.
Men ikke: Begrepsavklaring og avklaring av relasjonstype.

12	Intelleguelle utfordringer: Begrep i tesaurus vs. klassifikasjon Humord/Realfag: Begrep forstått som et knippe synonyme. Uttrykt ved termer og relasjoner mellom termer. Representert ved foretrukken term. Dewey: Begrep forstått som en klasse av begreper som hører sammen. Uttrykt ved klassebetegnelse, ev. synonyme, her-noter, inkluder-noter og registertermer. Representert ved et klassenummer. Ulike typer klasser i Dewey 1) Enkeltstående: 634.11 Epler 2) Sammensatte begreper der hvert begrep representerer hele klassen: 020 Bibliotek- og informasjonsvitenskap 3) Sammensatte begreper der bare ett begrep representerer hele klassen: 320.53 Kollektivism og fascisme. Fascisme har egen klasse i 320.533. 4) Begreper som bare delvis er representert av termer i klassebetegnelsen: 220.601 Filosofi og teori. Begrepet representert i denne klassen kunne mer dekkende blitt betegnet som «Filosofi og teori relatert til tolkning og kritikk av bibelen».
13	Post-koordinering og pre-koordinering Humord: emnemessige aspekter representeres ved et sett av termer som koordineres ved søking. Dewey: emnemessige aspekter koordineres i klassenummer
14	Hierarki i tesaurus vs. klassifikasjon Hva representerer egentlig et hierarki? Logiske hierarkier (tesauri) vs. klasser av ting som hører sammen (Dewey).
15	Kontekst: Hva kan vi bruke begrepets kontekst til? ● avklaring av begrepsinnhold Samarbeid {BM eller NM} 302.14 Sosial deltakelse Overordnet vs. underordnet kontekst. ● hva med hensyntagen til faglig plassering i Humord?

16	Humord: en atypisk tesaurus Sterk på innhold, utfordringer mht. struktur. Faglig orientering (disipliner). 26 toppstermer. Ett emne på flere fag. Begreper med 2 eller 3 BTer/TTer. Blanding av grunnleggende kategorier. Arkeologi NT Geoarkeologi (generisk – en type arkeologi) NT Fortidsminner (ikke generisk, men assosiativ) Kvalifikatorer (parenteser) brukt til tre ulike formål: - homonymi: Parasitter (dyr) vs. Parasitter (personer) - faglig plassering: Naivisme (kunst) vs. Naivisme (litteratur) - splitting av sammensatte ord: Kategorier (lingvistikk) vs. Lingvistiske kategorier
17	Katalogdataene: Ville statistisk mapping vært godt nok? Bør vi ta hensyn til hvordan kildebegrepet er brukt i indeksering? Potensialet for statistisk mapping for generelle vs. spesifikke begreper. Klassenumre i mapper vs. i bibliografiske poster: a) Match mellom mapping og klassifisering Vi improved (fra Realfagstermer): Ingen treff i WebDewey. 5 bibliografiske poster indeksert med VI improved, alle klassifisert på 005.52 Tekstbehandling.
18	Klassenumre i mapper vs. i bibliografiske poster: b) Ingen match mellom mapping og klassifisering Milits (Humord) ~EQ 355.37 Militser Ingen bibliografiske poster med dette klassenummeret.

19 Klassenumre i mapper vs. i bibliografiske poster:

c) Match mellom flere mapper og bygd nummer

En bok om døve personers samfunnsdeltakelse har Humord-termene Døve, Medborgerskap, Deltakelse. Vi får 7 mapper til Dewey, hvorav til ett hjelpetabellnummer.

3 klassenumre: 323.0420872 (medborgerskap - døve), 305.9082 (døve, under sosiologi, persongrupper) og 371.912 (døve studenter)

Ett av klassenumrene matcher en kombinasjon av to av mappingene:

Medborgerskap **323.042** Borgerdeltakelse
Døve **T1-0872** Hørselshemmede personer

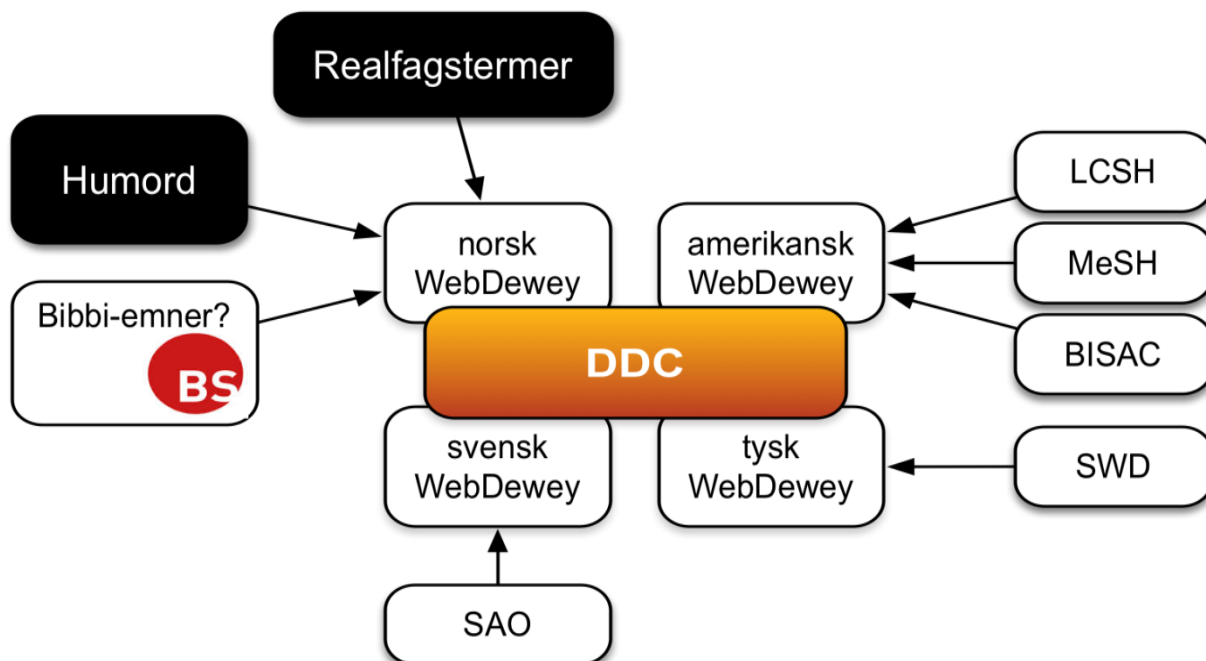
20 ISO-standard 25964 om tesauri.

Del 1 (2009) om tesauruskonstruksjon (rev. av ISO 2788)
Del 2 (2013) om hvordan kontrollerte vokabularer kan kobles sammen via mapping

Mapping-relasjonstyper:

Mapping-typer	Ekvivalens-mapping		Hierarkisk mapping		Assosiativ mapping
	ISO relasjonstype og symbol	eksakt ekvivalens	tilnærmet ekvivalens	overordnet mapping	underordnet mapping
	=EQ	~EQ	BM	NM	RM
SKOS	exactMatch	closeMatch	broadMatch	narrowMatch	relatedMatch

21 NAV-modellen (eng. «HUB model») for mapping av Humord og Realfagstermer mot norsk WebDewey

22 EDUG = European DDC User Group

Hjemmeside: <http://edug.pansoft.de/tiki-index.php>

Napoli mapping-workshop og årsmøte 15.-17. april 2015:
<http://edug.pansoft.de/tiki-index.php?page=2015meeting>

23 Konklusjon

Dewey-spesifikke temaer som må løses pragmatisk
Eksempler: Kriterier for =EQ kontra ~EQ, bruk av her-
/inkluder-noter, status for klassenumre for oversiktsverker
og tverrfaglig plassering.

24 Status og veien videre

EDUG-anbefalingene kommer i første utgave ultimo juni.

25 Mission (im)possible? Tilbake til hvorfor vi mapper.

Scenarier for bruk av mapper i sluttbrukerverktøy.